

ΜΙΑ ΟΠΤΑΣΙΑ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΤΟΥ ΕΝΔΕΚΑΤΟΥ

ΕΜΗΑΙΖΟΥΣΙ συνήθως τούς τὰς ὀπτασίας καὶ τὰς ὑπὲρ φύσιν ἐμφανίσεις πιστεύοντας· ἐν τούτοις τινὲς εἰσι τοσοῦτω καλῶς μεμαρτυρημένοι, ὥστε ἂν ἀποφύγωμεν νὰ δώσωμεν πίστιν εἰς αὐτάς, πρέπει ν' ἀπορρίψωμεν ἀπάσας τὰς ἱστορικές μαρτυρίας. Πρακτικόν τι ἐν καλῇ τάξει εὐρισκόμενον καὶ περιέχον τὰς ὑπογραφὰς τεσσάρων ἀξιόπιστων μαρτύρων, ἐγγυᾶται περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ἀφηγηθησομένου συμβάντος, θὰ προσθέσωμεν δ' ὅτι ἡ ἐν τῷ πρακτικῷ τούτῳ περιεχομένη πρόβλεψις ἐγνωρίζετο καὶ ἀνεφέρετο πολὺν χρόνον πρὶν ἢ τὰ συμβάντα φθάσωσιν εἰς τὰς ἡμέρας μας.

Κάρολος ὁ 11ος πατὴρ τοῦ περιφήμου Καρόλου τοῦ 12ου ἦτο εἰς τῶν δεσποτικωτέρων, ἀλλ' εἰς τῶν σοφωτέρων μοναρχῶν οὓς ἔσχεν ἡ Σουηδία· περιέστειλε τὰ τερατώδη προνόμια τῆς εὐγενείας, καθήργησε τὴν ἰσχὺν τῆς γερουσίας, ἐν ἐνὶ λόγῳ μετέβαλε τὸ πολίτευμα τοῦ τόπου ὅπερ πρὸ αὐτοῦ ἦτο ὀλιγαρχικόν, καὶ ἠνάγκασε τὸ κράτος νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς αὐτὸν ἀπόλυτον ἐξουσίαν. Ἐξ ἄλλου ἦτο ἀνήρ ἐνδοξὸς χρηστὸς, λίαν προσηλωμένος εἰς τὴν λουθηρανικὴν ὀρθοκείαν, χαρακτήρος ἀκάμπτου, ψυχρὸς καὶ θετικὸς. Πρὸ ὀλίγου εἶχε στερηθῆ τῆς συζύγου του Οὐλρί-

κης Ἐλεονόρας. Καὶ τοι ἡ σκληρότης τοῦ διὰ τὴν ἡγεμονίδα ταύτην, λέγεται ὅτι ἐπέσπευσε τὸν θάνατόν τῆς, τὴν ἐξετίμων, καὶ ἐλυπήθη τόσον διὰ τὸν θάνατόν τῆς, ἢ ὅσον προσεδόκα τις ἐκ καρδίας τοσοῦτω σκληρᾶς. Μετὰ τὸ συμβάν τοῦτο κατέστη σκυθρωπότερος καὶ σιωπηλότερος καὶ παρεδόθη εἰς τὴν ἐργασίαν μετὰ προσοχῆς, τοῦθ' ὅπερ ἐδείκνυε τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην ὅπως ἀπομακρύνῃ τὰς λυπηρὰς αὐτοῦ σκέψεις. Κατὰ τὸ τέλος φθινοπωρινῆς· τινος ἐσπέρας ἐκάθητο μετ' ἐσθῆτος καὶ ἐμβάδων πρὸ μεγάλης πυρᾶς ἀνημμένης ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τῆς Στοκχόλμης. Εἶχε παρ' αὐτῷ τὸν θυρωρόν του κόμητα Βραχέ, καὶ τὸν ἰατρὸν Βαουμγάρτεμ, ὅςτις, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ ἐκαυχᾶτο ὡς νοῦς ἔξοχος καὶ περὶ πάντων ἤθελε ν' ἀντιλέγῃσι πρὸς αὐτὸν πλὴν τῆς ἰατρικῆς. Τὴν ἐσπέραν ταύτην μετεκαλέσατο τοῦτον ὁ βασιλεὺς ὅπως τῷ συμβουλεύθῃ περὶ τίνος ὑποθέσεως ἦν ἀγνοῦ.

Ἡ ἐσπέρα προύχωρει καὶ ὁ βασιλεὺς παρὰ τὸ εἰωθὸς δὲν εἶδεν εἰς αὐτοὺς τὴν καλὴν νύκτα, ὑποδηλῶν αὐτοῖς ὅτι ἦτο καιρὸς ν' ἀποσυρθῇ. Κεκυφὸς τὴν κεφαλὴν καὶ προσηλῶν τούς ὀφθαλμούς ἐπὶ τῶν δουλῶν ἐκράτει βαθεῖαν σιγὴν. Ὁ κόμης Βραχέ διεκρίνεν ὅτι ἡ παρουσία τοῦ βασιλέως δὲν ἦτο πολὺ εὐάρεστος καὶ πολυλάκεις ἐξέφρασε τὸν φόβον μήπως ἡ αὐτοῦ Μεγαλειότης, εἶχεν ἀνάγκην ἀναπαύσεως. Νεῦμα τι τοῦ βασιλέως τὸν ἀνεκάλεσεν εἰς τὴν θέσιν του. Τὸ κατ' αὐτὸν ὁ ἰατρὸς ὤ-

μίλησε περί τῆς θλάβης ἣν προξενούσιν αἱ ἀγρυπνίαι εἰς τὴν ὑγίαν, ἀλλ' ὁ Κάρολος τῷ βράνητησι «Μείνατε δὲν ἐχω ἔτι ἀνάγκη νὰ κοιμηθῶ». Τότε ἐστράφησαν περὶ διαφόρων ἀντικειμένων ἄτινα ἐξηγτοῦντο ἀπαντα εἰς τὴν δευτέραν ἢ τρίτην φράσιν· ἐφαίνετο ἤδη πρόδηλον ὅτι ἡ Α. Μ. διετέλει ἐν δυσθύμῳ καταστάσει, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ θέσις θυρωροῦ εἶνε λίαν εὐαίσθητος. Ὁ κόμης Βραχὲ ὑποπεύων ὅτι ἡ σκυθρωπότης τοῦ βασιλέως προήρχετο ἐκ τῆς λύπης του διὰ τὴν στέρησιν τῆς συζύγου του παρετήρησεν ἐπὶ τινὰ χρόνον τὴν εἰκόνα τῆς βασιλίσης ἀνηρημένην εἰς τὸ σπουδαστήριόν του, καὶ ἀνεφώνησε μετὰ μεγάλου στεναγμοῦ «Πόσον ἡ εἰκὼν αὕτη τῇ ὁμοιάζει ἰδοὺ ἔκφρασις τοσοῦτω μεγαλοπρεπῆς καὶ γλυκεῖα.»

— Ἀχ! ἀπήνησε αἴφνης ὁ βασιλεὺς νομίζων ὅτι ἀκούει ἀπευθυνομένην πρὸς αὐτὸν ἐπίπληξιν, ὁσάκις προσέφερον ἐνώπιόν του τὸ ὄνομα τῆς βασιλίσης, ἡ βασιλίσα ἦτο δυσαιδής, αὕτη ἡ εἰκὼν εἶναι λίαν ἐπειρηγασμένη.

Ἀκολούθως ἐνδομύχως λυπούμενος διὰ τὴν σκληρότητά του, ἠγέρθη καὶ ἐποίησε κῆλον ἐν τῷ δωματίῳ του, ὅπως ὑποκρύψῃ τὴν συγκίνησιν δι' ἣν ἠρυσθία. Ἐστῆ πρὸ τοῦ παραθύρου ὅπερ ἔβλεπε πρὸς τὴν ἀλλήν. Ἡ νύξ ἦτο σκοτινὴ καὶ ἡ σελήνη εἰς τὸ πρῶτον αὐτῆς τέταρτον.

Τὸ ἀνάκτορον ἐνῶ κατοικοῦσι νῦν οἱ βασιλεῖς τῆς Σουηδίας δὲν εἶχεν ἔτι ἀποπρωτοῦ καὶ Κάρολος ὁ 11ος ὅστις τὸ ἤρχιτε κατ' οὖν τότε εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀνάκτορον κείμενον εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς Ριτοργόλης ὅπερ ἔβλεπε πρὸς τὴν λίμνην Μοσελερ' μέγα κτίριον ἐν σχήματι ἵππιου πετάλου. Τὸ γραφεῖον τοῦ βασιλέως ἦτο εἰς τινὰ τῶν ἐσχατιῶν καὶ ὀλίγον κατὰ μέτωπον, εὐρίσκειτο ἡ μεγάλη αἴθουσα ἐνθα συνεδρίαζεν ἡ βουλή ὁσάκις ἐλάμβανε διαταγὴν παρὰ τοῦ στέμματος.

Τὰ παράθυρα ταύτης τῆς αἰθούσης κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐφαίνοντο φωτιζόμενα ὑπὸ φέγγους ζωηροῦ τοῦτο ἐφάνη παράδοξον εἰς τὸν βασιλέα. Ὑπέβλεπε κατ' ἀρχάς ὅτι ἡ λάμψις προήρχετο ἐκ λάμπρας λαμπάδος τινός· ἀλλὰ τί ἦτο κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εἰς αἴθουσαν ἤτις πρὸ πολλοῦ ἦτο κει-

κλεισμένη· ἐξ ἄλλου τὸ φῶς ἦτο ζωηρόν ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ προέλθῃ ἐὰν ἐφωτιζέτο ἐκ μιᾶς μόνης λαμπάδος· θὰ ἦδύνατό τις νὰ ἀποδώσῃ τοῦτο εἰς πυρκαϊάν, ἀλλὰ ποσῶς καπνὸς δὲν ἐφαίνετο αἰθερὸν δὲν εἶχον θραυσθῆ, θόρυβοι δὲν ἤκούοντο, ἀλλὰ τὰ πάντοτε προέδιδον ἀπλήν φωτοχυσίαν ὁ Κάρολος παρετήρησε τὰ παράθυρα ταῦτα ἐπὶ τινὰ καιρὸν χωρὶς νὰ ὀμιλήσῃ ἐν τούτοις ὁ κόμης Βραχὲ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν θάμιγγα κωδωνίσκου, καὶ ἤτομαζέτο νὰ σημάξῃ ὅπως πέμψῃ τινὰ νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἀλλοκότου ταύτης λάμπρας· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τὸν ἀνεχαίτησε εθέλω ἐγὼ αὐτὸς νὰ ὑπάγω εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην» εἶπε, καὶ προσέφερεν τὰς λέξεις ταύτας ἐφάνη ὡχρίων καὶ ἡ μορφή αὐτοῦ προέδιδεν εἶδος τι φόβου θρησκευτικοῦ, Ἐν τούτοις ἐξήλθε διὰ βήματος σταθεροῦ, ὁ θυρωρὸς καὶ ὁ ἱατρὸς ἠκολούθησαν κρατούντες ἕκαστος κηρίον ἀνημμένον. Ὁ κλειδοῦχος ὅστις εἶχε τὰς κλειδας ἤδη ἐκοιμάτο, ὁ ἱατρὸς ἐπορεύθη ὅπως τὸν ἐξυπνήσει καὶ τὸν διατάξῃ ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως ν' ἀνοίξῃ φρένας τὰς θύρας τῆς αἰθούσης τῆς βουλῆς. Ἡ ἐκπληξίς τοῦ ἀνθρώπου τούτου κατέστη μεγάλη ἐπὶ ταύτη τῇ ἀπροδοκίῳ διαταγῇ· ἐξηγέρθη ταχέως καὶ προσέφερε τὸν βασιλέα μετὰ τοῦ ὄρμαθου τῶν κλειδῶν. Κατ' ἀρχὰς ἠνέωξε τὴν θύραν μικρᾶς τινος αἰθούσης χρησιμευούσης ὡς πρόδομος ἢ ὡς διέξοδος. Ὁ βασιλεὺς εἰσῆλθεν, ἀλλ' ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς του οὐκ εἶδε τοὺς τοίχους κεκαλυμμένους διὰ μελανῶν παραπετασμάτων.

— Τίς διέταξεν νὰ στρώσωσιν οὕτω τὴν αἴθουσαν ταύτην; ἠρώτα μετ' ὀργῆς.

— Μεγαλειότατε! οὐδεὶς, καθ' ὅσον ἐγὼ γνωρίζω, ἀπεκρίθη ὁ θυρωρὸς ὅλως τεταραγμένος. Καὶ τελευταῖον ὅτε ἐκαθάρισα τὴν αἴθουσαν τῆς βουλῆς αὕτη ἦτο ὡς πάντοτε πεφαντωμένη ἐκ δρυός. Ἀληθῶς τὰ παραπετάσματα ταῦτα δὲν προσέρχονται ἐκ τοῦ σκευοφυλακίου τῆς Μεγαλειότητός σου.

Καὶ ὁ βασιλεὺς βαδίζων διὰ ταχέως βήματος διήνυσσε πλεόν τῶν δύο τρίτων τῆς αἰθούσης. Ὁ κόμης καὶ ὁ κλειδοῦχος τὸν ἠκολούθησαν ἐκ τοῦ πλησίον ὁ ἱατρὸς ἦτο ὀλίγον ὀπίσθεν, ἀμφίβητος μετὰ τοῦ φόβου τοῦ νὰ μείνῃ μόνος, καὶ τοῦ νὰ ἐκ-

τεθῆ εἰς τὰς συνεπείας συμβάντος παραγγελομένου διὰ τρόπου ἀρκούντος παραδόξου.

— Μὴ προχωρεῖτε μεγαλειότατε ἀνέκραξεν ὁ θυρωρὸς. Μά τὴν ψυχὴν μου, μαγνάνια τίς εἶνε ἐκεῖ μέσα. Εἰς ταύτην τὴν ὥραν . . . καὶ μετὰ τὸν θάνατον τῆς χαριέσσης συζύγου σου ἔλεγον ὅτι αὕτη περιφέρετο εἰς ταύτην τὴν αἴθουσαν. Τίς Θεὸς μᾶς προστατεύει!

— Σταματήσατε μεγαλειότατε ἀνεφώνησεν ὁ κλειδοῦχος, δὲν ἀκούεται θόρυβος προερχόμενον ἐκ τῆς αἰθούσης τῶν βουλῶν; τίς ἤξευρε εἰς ποῖον κίνδυνον ἡ μεγαλειότης σου ἐκτίθεται;

— Μεγαλειότατε ἔλεγεν ὁ ἱατρὸς οὐτινος αἰφνιδία ἀνέμου πνοή παρ' ὀλίγον ἐσθυε τὸ κηρίον, ἐπιτρέψατε τοῦλάχιστον νὰ ζήτησῃ εἰκοσι τῶν σωματοφυλάκων σας.

— Ἄς εἰσελθῶμεν εἶπεν ὁ βασιλεὺς δι' ἰσχυρᾶς φωνῆς ἰστάμενος πρὸ τῆς θύρας τῆς μεγάλης αἰθούσης, καὶ οὐ θυρωρὸ ἀνοίξον ταχέως ταύτην τὴν θύραν. Ὄησε ταύτην διὰ τοῦ ποδὸς καὶ ὁ θόρυβος ἐπαυλαμβανόμενος διὰ τῆς ἠχούς τῶν θύλων ἀντήχησεν εἰς τὴν αἴθουσαν ὡς κρότος τηλεβόλου.

Ὁ θυρωρὸς τοσοῦτω ἐτρεμεν ὥστε ἡ κλεις τοῦ ἐπλησίαζε τὴν κλειθρίαν χωρὶς νὰ δύνηται νὰ τὴν εἰσαγάγῃ. «Γέρων στρατιώτης καὶ τρέμειν» εἶπεν ὁ Κάρολος ὑψῶν τοὺς ὤμους. Ἐμπρὸς κόμη ἀνοιξόντας ταύτην τὴν θύραν.

— Μεγαλειότατε ἀπήνησε ὁ κόμης, ἡ μεγαλειότης σας δύναται νὰ μὲ διατάξῃ νὰ βαδίσω εἰς τὸ στόμιον τηλεβόλου Δανικοῦ ἢ Γερμανικοῦ, θὰ ὑπακούσω χωρὶς νὰ διαστάσω ἀλλὰ τοῦτο ὅπερ μὲ διατασσέτω εἶνε κόλασις.

Ὁ βασιλεὺς ἀπέσπασε τὴν κλειδα ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ θυρωροῦ «Βλέπω καλῶς, εἶπε μετ' ὕψους πεσιφρονητικοῦ, ὅτι τοῦτο ἐμὲ καὶ μόνον ἀποβλέπει» καὶ πρὶν ἢ ἡ ἀκολουθία τὸν ἐμποδίσῃ, ἠνοιξε τὴν χονδρὴν ἐκ δρυός θύραν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν εὐρείαν αἴθουσαν προσέφερεν ταύτας τὰς λέξεις «Μετὰ τῆς βοήθειάς τοῦ Θεοῦ». Οἱ τρεῖς ἀκόλουθοι αὐτοῦ ἐκ περιεργίας μείζονος τοῦ φόβου ὠλοῦμενοι, καὶ ἰσως αἰσγυόμενοι νὰ ἐγκαταλείψωσι μόνον τὸν βασιλέα τῶν εἰσῆλθον μετ' ἐκείνου. Ἡ μεγά-

λη αἴθουσα ἐφωτιζέτο δι' ἀπειραρίθμων λαμπάδων μέλαν παραπέτασμα ἀνεπλήρου τὸν ἀρχαῖον τάπητα. Κατὰ μῆκος τῶν τοίχων ἐφαίνοντο κατὰ τάξιν τοποθετημένα κατὰ τὸ σύνθησε σημαῖαι γερμανικαί, Δανικαί, ἢ μοσχοβιτικαί, τρόπαια τῶν στρατιωτῶν τοῦ Γουσταύου Ἀδόλφου. Ἐν τῷ μέσῳ διεκρίνοντο σημαῖαι Σουηδικαί κεκαλυμμένα διὰ πενήθμων παραπετασμάτων. Ἀπειραρίθμος ὀμήγουρις ἐκάλυπτε τὰ ἔδρανα, αἱ τεσσαρες τάξεις τοῦ κράτους ἐκάστη ἐκάθηντο εἰς τὴν θέσιν τῆς· ὅλοι ἦσαν ἐνδεδυμένοι μελανὰ, καὶ τὸ πλῆθος τοῦτο τῶν ἀνθρωπίνων μορφῶν αἰτίως ἐφαίνοντο φωτειναί, ἐθάμβουν τόσῳ τοὺς ὀφθαλμούς, ὥστε ἐκ τῶν τεσσάρων μαρτύρων ταύτης τῆς παραδόξου σκηνῆς, οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ γνωστήν τινα ἐκ τῶν ὀμίλων μορφῶν.

Ἐπὶ τοῦ θρόνου ἐφ' οὗ ἠγόρευεν ὁ βασιλεὺς διεκρίνετο αἰμοσταγῆς τι πτώμα περιβεβλημένον τὰ σήματα τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, ἐκ δεξιῶν παῖς ὄρθιος τὸ στέμμα ἔχων ἐπὶ κεφαλῆς καὶ σκήπτρον εἰς τὴν χεῖρα· ἐξ ἀριστερῶν προσβύτης τις ἡ μάλλον φάντασμα ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ θρόνου· ἐφόρει μανδύαν τελετῆς ὃν ἐφόρουσιν οἱ πρεσβυταὶ τῆς Σουηδίας, πρὶν ἢ ὁ Βάσις καταστήσῃ ταύτην βασιλείαν. Πρὸ τοῦ θρόνου πλεῖστα πρόσωπα σοβαρὰ καὶ αὐστηρὰ ἐνδεδυμένα διὰ ποδῶν μελανῶν αἰσθητῶν, καὶ ἄτινα ἐφαίνοντο ὅτι ἦσαν δικασταί, ἐκάθηντο πρὸ τραπέζης ἐφ' ἣς ἦσαν τοποθετημένα μεγάλα ὄφρα βίβλου καὶ τινες περγαμνῆαι. Μεταξὺ τοῦ θρόνου καὶ τῶν ἐδρῶν τῆς ὀμηγήρεως, ὑπῆρχεν ἐπίζητον κεκαλυμμένον διὰ μελανῶν παραπετάσματος καὶ πέλεκυς πλησίον.

Οὐδεὶς ἐν τῇ ὑπερανθρώπῳ ταύτῃ ὀμηγύρει δὲν ἐφάνη διακρίνας τὴν παρουσίαν τοῦ Καρόλου καὶ τῶν τριῶν προσώπων ἄτινα τὸν συνώδεον. Κατὰ τὴν εἰσοδὸν τῶν κατ' ἀρχὰς δὲν ἤκουον ἢ ψίθυρον συγκεχυμένον, ἐξ οὗ τὸ οὖς δὲν ἠδύνατο εὐκρινῶς ν' ἀντιληφθῆτινος. Ἀκολούθως ὁ πρεσβύτερος τῶν δικαστῶν ὁ χρεὶν προέδρου ἐκπληρῶν, ἠγέρθη καὶ τρίς διὰ τῆς χειρὸς ἐκτύπησεν ἐπὶ μεγέθους φύλλου πρὸ αὐτοῦ ἠνεωγμένου. Πάντα ἐγένετο θαθεῖα σιγή· νεοὶ τινὲς καλοὶ τὸ ἦθος καὶ πλουσίως ἐνδεδυμένοι εἰς χεῖρας εἰς τὰ νῶτα δεδεμένας εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν

πρός ευκολίαν τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων, ἐπαναλαμ-
βάνω, ὑποδιηρέθῃ εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τοὺς
παράγοντας τὸ μαθητικὸν καὶ ἐπίχειρ ἐκείνου φύλ-
λωμα, ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφεῖ τοῦ ὁποίου σκιάν ὁ κε-
κμηκὼς καὶ βαρυαλγῶν τοῦ βίου ὀδοιπόρος εὐρίσκει
πανταχοῦ ἀναψυχὴν καὶ — ἵνα μεταχειρισθῶ τὴν Σο-
φάκλειον φράσιν κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Ἑλλήνων
συγγραφέων, κλεπτόντων ἀλλήλους — καὶ ἀνακούφι-
σιν κακῶν. Ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τῶν ὄντων καὶ ἐν τῇ
βαθμιαίᾳ ἐξελεῖται αὐτῶν μόνος τὸ τελειότερον, ὅπερ
πάντα τὰ ἄλλα ἐδέησε νὰ συνεργήσωσιν ἵνα παρά-
γωσιν, ὁ ἄνθρωπος ἦνοιξέ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ κό-
σμου, ἔλαβε διὰ τῶν αἰσθήσεων γνῶσιν τῶν ἀντικει-
μένων καὶ φαινομένων. Ταῦτα δὲ τούτου ἐξετάζοντος
παρήχθη κατὰ μικρὸν ἡ πρωτογενὴς καὶ ἀρχικὴ ἐπιστήμη,
ἡ σήμερον φυσιογνωστικὴ καὶ φυσιογραφικὴ, ἥτις τάνυν
πολυπλασιασθεῖσα γνωρίζεται διὰ τῆς προσωνομίας
φυσικαὶ Ἐπισημαί: ἐκ τῆς βαθυτέρας παρατηρή-
σεως εἰς ἐξέτασιν μεταβληθείσης διηρέθησαν τὰ ἀν-
τικείμενα καὶ παρήγαγον τὴν Ὀρμητολογίαν, Φυτο-
λογίαν, τὴν Ζωολογίαν, διηρέθησαν τὰ φαινόμενα καὶ
παρήγαγον τὴν Φυσικὴν, τὴν Χημείαν, τὴν Φυσιολο-
γίαν ὡς ἐφόλιον τῶν ὑποδιαίρεσεων τούτων ἐπήλθε
κατόπιν ἡ ἱατρικὴ, ἡ διλημματικὴ αὐτῇ ἐπιστήμῃ, ὡς
πότε ἔγραψεν ὁ Ἴωνσων, ἡ βραδυτέρον πάσης ἄλλης
προοδεύουσα καὶ μόνος εἰς τὰ σπέρματα εὐρισκομένη,
καὶ περ ἀριθμοῦσα ἔτα ὅσα καὶ ὁ κόσμος. Ἐτέρα
πὶς ἀπόβροια τῶν προηγουμένων ὑποδοιηθεῖσα τὴν τε-
λευταίαν ταύτην εἶνε καὶ ἡ Φαρμακευτικὴ, ἡ γενό-
ματα συνδέουσα ἐν τῷ καιρῷ περιβόλω τοῦ συμφέρον-
τος τοὺς ὀλιγοπληθεῖς αὐτῆς μύσας πρὸς τοὺς τασσο-
μένους ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Ἱπποκράτους. Ὁ ἄνθρω-
πος εἶτα συναγελάσθη καὶ ἀπετέλεσε τὸν κοινωνικὸν
βίον, ὃν ἀκολουθῶν καὶ πολλοῦ μεταβάλλων τὰ
ἀρχέγονα ἦθη καὶ ἔθιμα ὑπέβαλεν εἰς ἰδιαυτέρας
διατάξεις καὶ ἐκ τούτου προήλθεν ἡ ἐπιστήμη τοῦ
Δικαίου, ἥτις οἶνεὶ θέλουσα διαπρησίως νὰ κηρύξῃ κα-
τὰ πόσον ὁ νεώτερος ἄνθρωπος ἀναπτύχθεις ἐγνώρισε
νὰ θελωτῶσθῃ διὰ νόμον καὶ διατάξων τὸν πρῶτον ἀ-
δέσποτον αὐτοῦ βίον, πλειότερους καὶ θερμοτέρους τοὺς
ἐκείνης θιασώτας ὑπερηφάνως ἀριθμεῖ. Μάρτυς ἀψευδῆς
— καὶ τοῦτο εἰρήσθη μοι ἐν παρόδῳ — οἷος δὴ ποτε πᾶν
καθηγητῶν τῆς ἡμετέρας νομικῆς σχολῆς, μάστιγα κα-
τὰ τὰς προηγουμένας διαβρῦθμιαίς καὶ συγχωνεύσεις
τῶν δύο αἰθουσῶν, ὅτις ὑπὸ ἀρχαιοπρεπῆ ὄλον, ὡς
Ἀσσύριος βασιλεὺς ἢ ἱερὸν λείψανον, παραδίδων δὲν
δύναται περὶ ἑαυτὸν τὸ βλέμμα νὰ περιάγῃ χωρὶς
νὰ σκεφθῆ ὅσα ἄρα γε προσεκτικὰ ἢ νυστάλα τύμ-
πανα κρούει ἢ ἀσθενῆς αὐτοῦ φωνή! . . .
Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ὁ ἄνθρωπος, ὡς καὶ ἐν
ἀρχῇ εἶπον, ὅτ' ἐν τούτῳ, ὅτ' ἐν τούτῳ, ὅτ' ἐκείνο κατανοῶν,

μελετῶν καὶ ἐξετάζων, ἐκάστοτε διὰ νέας σοφίας προ-
κιζόμενος καὶ προτερήματι κοσμούμενος ἀνεγνώσκων ἐ-
πὶ τέλους καὶ ἐκέρυξε τὴν ἰδίαν ἀτέλειαν, κατανοήσας
ἢ καὶ δημιουργήσας τὸ τελειότερον ὃν, τὰς ιδιότητας
τοῦ ὁποίου καθ' ἑκάστην σπουδάζει καὶ τὴν ὑπόψασιν
μελετᾷ, τῆς θεολογίας οὐσίας τῆς ἐπιστήμης, ἥτις πε-
ρὶ πάντων τούτων πραγματεύεται τῶν δὲ βρασοφόρων
αὐτῆς ὁπαδῶν ὀρμηθῶν ἀπαντῶμεν καὶ ἐναυθα ἐν
Ἀθήναις, ἀείποτε συζητούντας περὶ τῆς διαφορομένης
ἐννοίας ἀσημάντου τινὸς χωρίου τοῦ Ἀγίου Παύλου,
περὶ τοῦ πλάτους τῶν ἱερῶν χειρῶν, περὶ κτιστοῦ ἢ
ἀκτιστοῦ φωτός, καὶ περὶ τοῦ καλλιτέρου χρυσοχόου
εἰς κατασκευὴν ἀρχιερατικῆς μίτρας. Καὶ ἔπειτα εἶ-
χεν ἄδικον ὁ Baileau ὅταν εἶπεν: Le plus sot
animal, à mon avis, c'est l'homme.

Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ ἐν γένει ἐπιστήμη μετὰ πασῶν αἰ-
τῆς τῶν ὑποδιαίρεσεων καὶ τῶν διαφόρων κλάδων, πε-
ρὶ τῶν ὁποίων δὲν ἐζήτησα καὶ ἰδίᾳ τῶν μαθηματι-
κῶν ἐξ ἐβραφοσύνης τοῦλάχιστον, ἡ ἐπιστήμη ἡ τελεία
καὶ ἐνεργητικὴ, δι' ἧς καὶ μόνος δυνατὴ καθίσταται ἡ
ἐπίδειξις τῆς ἀναπτύξεως τοῦ νοῦ. Πᾶς τις ἐγκο-
πούμενος μίαν τῶν ἐπιστημῶν ἐκείνων, ἢ ὑπὸ μίαν,
τὴν ἀρχικὴν, ἀναγένομεν, γνωρίζων δ' ἄλλα ὅσα τὰ
συναίτια πασῶν τῶν λοιπῶν καὶ πολλάκις εἰς γενὴν
σχέσιν μετ' ὄλων ἐρχόμενος, ληληθῶς ἀναπτύσσει κα-
τὰ βάθος καὶ πλάτος τὰς διαστάσεις τοῦ νοῦ, ἐπιτυγχά-
νων τοιούτοτρόπως τὴν τελείαν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν.

(Ἐπειτα τὸ τέλος)

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Α. ΞΕΝΟΠΟΛΟΣ.

LE SURNATUREL

DANS LE MONDE ANIMAL

(suite. v. N° 13)

Le lion, qui était autrefois répandu
dans les trois parties de l'ancien mon-
de, ne se trouve plus en Asie que dans
quelques contrées de la Perse et de l'Inde,
dans l'Arabie et surtout en Afrique, où
ces félins sont toujours très nombreux.
Il n'est donc pas surprenant que son rôle
mythique soit rempli en Europe par
les animaux qui n'ont ni sa beauté, ni
sa force extraordinaire. Dans quelques

contrées de notre continent, on dirait qu'
un mammifère cosmopolite, l'ours, occupe
le premier rang parmi les animaux. Dans
le canton de Berne, l'image de Baer
se trouve partout. La «bête puissante
et sage, aux durs et fins regards», qui
sait être lion avec les braves et renard
avec les renards (1), semble être le sym-
bole des vaillants et prudents monta-
gnards qui ont su si bien défendre
sur tant de champs de bataille l'indé-
pendance du sol helvétique. Nullement
sanguinaire, vivant de fruits, ne tou-
chant à la chair, que lorsqu'il est pres-
sé par la faim, d'une intelligence fort
développée, très susceptible d'éducation,
dévoué à sa progéniture, il apparaît dans
le *Rāmāyana* comme un allié naturel de
l'homme luttant contre le monde infer-
nal. Le roi des ours prend part à l'
expédition de Lankā (Ceylon) et ses su-
jets montrent un goût très vif pour le
miel. Dans la tradition russe, l'ours
mangeur de miel est particulièrement
populaire.

On retrouve dans la Russie asiatique
les honneurs que les Shastas américains
rendent à l'ours quand il est tué. Les
Samoyèdes et autres populations indigè-
nes de la Sibérie ont des hommages ex-
ceptionnels pour le cadavre de l'ours
et du loup. Ils pendent sa tête à un ar-
bre et lui disent: «Qui t'a enlevé la vie?
Les Russes. — Qui t'a coupé la tête? La
hache d'un Russe. — Qui t'a écorché? Le
couteau d'un Russe.» (2) Les Peaux-Rou-
ges de l'Amérique, n'ayant pas la même
ressource pour détourner sur des étran-
gers la colère de l'ours, ne le mettent pas
à mort sans lui demander pardon: «Ne
nous en veux pas, disent-ils, de t'avoir
tué. Nos enfants ont faim. Cela ne te fait-
il pas honneur de servir de nourriture
aux enfants d'un grand chef?» Pendant
le repos, la tête de l'animal est mise

(1) Juste Olivier

(2) En Sicile, quand on a tué un des lézards ap-
pelés San Giovanni, pour éviter sa malédiction
on dit:

Nun fu' ien, nun fu' ien:
Fu lu cani di San Matteo

à la place d'honneur et on chante des
chansons à sa louange.

L'idée soutenue par les Shastas de Ca-
lifornie qu'une race mixte peut naître de
l'union des ours avec les humains n'est
pas inconnue en Russie. (1) Une femme
s'étant égarée en cherchant des champi-
gnons, entre dans la tanière d'un ours
qui la garde prisonnière. (2) Leur fils
appelé par sa mère Ivanko Medvedko,
était homme jusqu'à la ceinture et assez
rusé pour tromper le diable lui-même.
Chez les Scandinaves, et même chez les
Latins, existe la trace de semblables my-
thes. Dans un conte Danois, il est ques-
tion d'une jeune fille vislée par un
ours, qui a un monstre pour fils. Dans le
Pentamerone, un prince devient amoureux
d'une ourse, qui heureusement est la
belle Pretiasa, déguisée pour fuir la
passion criminelle de son père.

L'ourse, qui dans les chants populaires
de la Bulgarie, s'éprend de Stoïan, n'est
pas non plus une ourse véritable. Elka
appartient à la redoutable famille des
Zmeï (dragons). Stoïan raconte à sa mè-
re effrayée qu'elle apparaît auprès du
feu des pâtres «course féroce, audacieuse
— et elle vient tard au soir — elle chas-
se les bergers avec les tisons — et les
chiens avec des pierres, — moi elle ne me
fait rien — mais elle m'appelle son bien-
aimé.» (3)

Ces faits prouvent qu'il ne faut pas
considérer comme de pures métaphores
ce que tant de peuple primitifs disent
de leurs mythiques aïeux. La croyance
en des animaux ancêtres de l'homme,
une sorte de transformisme inconscient,
est si répandue, que des savants tels que
sir John Lubbock et M. M. Lennan at-
tribuent le culte des animaux au *totem*
de Peaux-Rouges, c'est-à-dire à l'usage de
prendre le nome d'un animal pour
surnom de la famille. La toutue, l'ours

(1) Cette idée, profondément modifiée, a fourni
à Mérimée la *Nouvelle lithuanienne* publié dans
la *Revue des deux Mondes*.

(2) Afanasief VI° Livre IIId conte.

(3) A. Dozon *Chansons populaires bulgares* 1-
nédités VII.

et le loup semblent avoir été les premiers *totams* de l'Amérique et les plus honorés. On s'étonnera peut-être de voir un chélonien accusé de « stupidité » mis à côté d'un plantigrade et d'une espèce du genre *canis*, renommés pour leur intelligence. Mais en étudiant les charmantes petites tortues grecques qui, selon l'usage oriental, vivent chez moi à l'abri de la serre des oiseaux de proie, j'aurais fort envie de ranger leur « stupidité » parmi les nombreux mythes de nos histoires naturelles.

Dans cette Russie où les exploits du vorace ours blanc des régions populaires, si différents des autres espèces, étaient de nature à faire une mauvaise réputation à ses frères; la physionomie du « roi des ours », si débonnaire dans le *Râmâyana*, est déjà profondément modifiée. Dans un des contes du précieux recueil de M. Afanasief (1), que M. De Gubernatis a tant contribué à faire connaître à l'Europe occidentale (2), il se tient caché dans une fontaine, où un roi vient boire dans une partie de chasse. L'ours le saisit par la barbe et ne le laisse partir qu'après lui avoir fait promettre le bien qui lui est survenu. Le roi y consent, et à son retour il apprend qu'il est père de deux jumeaux, Ivan et Marie. Pour les enlever à l'ours, il les cache dans une profonde caverne souterraine. Mais après sa mort et celle de la reine l'ours vient chercher les enfants. Il interroge une paire des oiseaux, qui lui disent « Jette-nous à terre dans la cour et cherche dans l'endroit où nous tomberons. » Le roi des ours creuse le sol avec ses puissantes pattes et il se montre disposé à dévorer Ivan et Marie. Attendi par leurs prières et aussi par

(1) Afanasief *Narodnija ruskija skaski* Moscou 1860.—I. V. aussi Erlenwein *Narodnija skaski* etc. Moscou 1863.

(2) « Il a, dit M. Baudry, tiré le plus heureux parti des contes russes, trésor à peine entamé avant lui, où l'inspiration populaire paraît voir tant fait. »—Depuis M. Ralston, du British Museum, a exposé avec beaucoup de savoir la mythologie des chants et des contes russes.—V. *The songs of the russian people* et *Russian Folk-Tales*.

la vue des provisions dont il voit leur retraite remplie, il se décide à les épargner et à les prendre à son service. De bons animaux, ennemis des espèces démoniaques, l'aigle et le faucon, tentent inutilement de les délivrer. Enfin le taureau est plus heureux. L'ours essaie en vain de les reprendre; car d'un peigne qu'ils jettent derrière eux naît une forêt impénétrable, où il se fait de cruelles blessures. Ivan étend ensuite une serviette qui produit un lac de feu, que l'ours n'ose pas franchir (1).

Les sujets sont dignes de leur monarque. Un ours au poil de fer ravage un royaume entier, extermine tous les habitants. Ivan Tsarévitch et Hélène, qui survivent seuls au désastre, lui échappent sur un pilier élevé, où le roi du pays les avait placés. Leur libérateur est aussi un taureau bienfaisant, qui crève les yeux de l'ours et le jette dans la rivière; il y trouve la mort (2). Ailleurs (3) un ours démoniaque est tué par le chien d'un soldat. Le renard n'est pas plus bienveillant pour l'ours. Il le trompe, le vole ou prend parti pour l'homme contre lui. Aussi il vient passer l'hiver dans sa tanière et mange sa provision de poules (4). Dans le premier des contes russes, un *mougik* ayant deux fois abusé de la crédulité de l'ours (comme le diable qu'il représente, souvent il est naïf) le renard vient à son secours quand il va être dévoré. Le célèbre *Roman du Renard* nous montre en Occident le rusé quadrupède comme un adversaire décidé de l'ours.

Les contes de la Russie nous font assister à la lutte de deux traditions, dont l'une devait, grâce à l'influence des idées chrétiennes, l'emporter de plus en plus sur l'autre. La première allait jusqu'à supposer la possibilité d'alliances entre l'homme et l'ours, la seconde le considère comme un instrument satanique et tend à le présenter finalement comme

(1) Afanasief V° Livre 28° conte.

(2) Afanasief V° Livre 27° conte.

(3) Afanasief V° Livre 50° conte.

(4) Afanasief IV° livre 1° conte.

une forme du Diable, conception peu conforme aux traditions bibliques, puisque les ours vengent le prophète Elisée tourné en dérision par les enfants de Bethel. Dans un grand nombre de bas-reliefs du moyen-âge l'ours figure comme un symbole de Satan, à qui on donne le nom d'*ursus* (1), on avait l'habitude de le placer, à côté de certains Saints, un ours ou un loup vaincus par le disciple du Christ (2). On citait bien des faits pour justifier cet usage si malveillant (3) pour le pauvre animal dont le caractère semble si peu satanique. Combien d'êtres vivants ont payé cher ces rêves de théologiens! On racontait qu'un démon s'était montré à saint Taurin en lion et en ours (4). Pierre-le-Vénéérable, abbé de Cluny, raconte que Satan apparut sous la forme d'un ours à un religieux. A Cîteaux, le Diable venait aussi d'une façon pareille; car un moine s'étant endormi, aperçut, à son réveil, un ours sortant du chœur. Richelmus vit un jour un grand ours et lui lui dit: Voici le démon. *Ecce daemon!* (5) Le long et étrange sommeil de l'ours en hiver, son goût de la solitude, les couleurs sombres de la plupart des espèces, sa rare intelligence même, tout finit par le rendre suspect à des masses qui parviendront difficilement à ne pas voir dans la nature la lutte de deux principes hostiles. Epris de la lumière, les Aryens de l'Iran habituèrent tout ce qui a subi leur influence — influence qu'on retrouve si souvent — à considérer comme des fils maudits des ténèbres et du mal les êtres dont la couleur rappelle la triste nuit. Or l'ours

(1) *Augusti Denkwürdigkeiten aus hristlich Archäologie* T. XII. ch. 4, part. 2.

(2) *Christliche Kunstsymbolik* art. Bär.

(3) Une opinion plus favorable ne sauve pas toujours l'animal. Combien des fois dans le Midi n'ai je pas vu torturer le lézard, si utile sur jardins, que les anciens nommaient déjà *l'ami de l'homme*. Le lézard vert est appelé en Sicile *guarda omu*. En Piémont et en Toscane on trouve la même opinion.

(4) Le Prévost. *Mémoire sur la chasse de St. Taurin*.

(5) Vallis Revel.

noir et même l'ours brun ont l'aspect qui plait le moins aux imaginations populaires.

(a suivre).

DORA D' ISTRIA.

Σημ. Διευθ. Ἡ συνέγεια τῆς μεταφράσεως τῆς ἐξόχου ταύτης πραγματείας τῆς περιόδου ἡμετέρας συνεργάτιδος ἐξακολούθησει ἐν ἐπομένῳ φυλλάδιῳ ἕνεκα πολλῆς ἐπειγούσης εἰς δημοσίευσιν ὕλης.

Η ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΠΡΟΟΔΟΣ

ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ

Ἡ ἀπό τινων ἐτῶν πρόοδος τῶν ἐν Ἐλλάδι Ἰσραηλιτῶν, εἶνε τῷ ὄντι ἀξία παρατηρήσεως. Διὰ τοῦτο, οὐχὶ μόνον ἐξ ἀπλῆς περιεργείας, ἀλλὰ καὶ ἐκ καθήκοντος ἐπιβαλλομένου μοι, ἄτε ἀποτελοῦντι μέλος τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος κοινότητος, προσεπάθησα κατὰ τὸ ἐνὸν ν' ἀνιχνεύσω καὶ δεῖ ν' ἀνεύρω τὰ αἷτια τῆς παρατηρηθείσης προόδου καὶ ἀναπτύξεως. Διὰ δὲ τῆς παρουσίας μελέτης σκοπῶ ἰδία νὰ ἐνθαρρύνω καὶ παροτρύνω τοὺς ἐν Ἑλλάδι Ἰσραηλίτας εἰς τὴν ἐμμονὴν ἐν τῇ εὐθείᾳ ὁδῷ, ἧς τὸ τέρμα εἶνε ἡ ἰδία αὐτῶν ἀνύψωσις.

Ἐάν ἀνατρέξωμεν εἰς τὸ παρελθὸν ἵνα συγκρίνωμεν τὴν τότε τῶν Ἰσραηλιτῶν κατάστασιν πρὸς τὴν παρούσαν, θ' ἀναγκασθῶμεν ν' ἀνομολογήσωμεν τὸ ἄλλως τε ἀναμφισβήτητον τοῦτο, ὅτι μόνον ἡ ἑνωσις τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος, ἡ σωτήριος αὕτη πολιτικὴ μεταβολὴ διὰ τὴν Χριστιανισμὸν καὶ Ἑβραϊσμὸν, ἡδυνήθη νὰ παρασχη νέαν χροιάν ἐν τῷ ἀπεικονίσματι τῆς ζωῆς τῶν δευτέρων.

Ἄλλοτε, ἐν τῇ κακούχῳ ἐπέκεινθη τῆς Ἀγγλικῆς προστάσεως καθὼς καὶ ἐπὶ Ἑνετῶν, ἧτο φύσει ἀδύνατον ὁ Ἰσραηλίτης νὰ προαχθῇ, ἡ δὲ πρὸς τὴν πρόοδον αὐτοῦ ὀλιγωρία ἧτο κάπως δεδαικιομένη. Λόγοι ἀρκούντως ἰσχυροὶ παρεμπόδιζον τὴν προαγωγὴν, εἶνε δὲ ὑπέροχον γνωστὴν κατὰ πόσον αὕτη ἐπακολουθεῖται ἀείποτε ὑπὸ τῆς ἐλευθερίας. Δύω ἀνθ' ἐνὸς κυριάρχους

λοδένια ποαλέτα κ' εκείνη Ένα πορτοφύλι. Τό πορτοφύλι αυτό, νά το, νά τό 'δής.

Έγερσεις δέ λαμβάνει κάτωθι: τού προσκεφαλαίου του ερυθρούν δερμάτινου χρηματοφυλάκιου.

— Νά το, εξηκολούθησε συγκινημένος ο Κωστής: σήω γεμάτο απ' όλα άνθη μου έχάρισαν ή ξανθή μου πόσσα φορakis τό βράδυ όταν άμυλούσα με και σκαπαμένο, ο Θεός ξέρει! με πόσα φιλιά και με πόσα δάκρυα. 'Αλλ' άς είνε. Πέρασε κάμποσος καιρός και αυτή άλλαξε, είχε βαρεθή την αγάπη μου, όπως βαρειούνται θλακίς ή γυναίκες και κάθε μέρα την έβλεπα να μου φαίνεται ψυχρότερη και να μου δείχνει με κάθε τρόπο, πώς πρέπει παιά να την άφρισω ήσυχη μου έλεγε πώς άγαπάω άλλη, πώς γράφο άλληνής: στίχους και γράμματα και όλα αυτά μου τάλεγε για να με κάμει να βαρεθώ: εγώ όμως την άγαπούσα και όλα τά υπόφερα και την άφρινα να τή λέγη αυτά, αφού έβρισκα ευχαρίστησι να με βασανίξη: εγώ τότε ένα μόνον επροσπαθούσα να κατορθώσω, να την κάμω να πιστέυση τό πόσον την άγαπάω, άλλ' αυτή εξακολουθούσε να φαίνεται πάντοτε ή ίδια, άπιση και σκληρή, έως που μία ήμέρα έφθασε να μου πη, πώς είναι πλέον περιττόν να τής άμυλώ, επειδή είχε πεισθή ότι εγώ δέν την άγαπούσα. Και όμως, Νικό μου, να μου πιστέψη, τής είχα τόσην αγάπην, όπου εκόνταν να τρελλαθώ, και με τόσους τρόπους τής είχα δείξει αυτήν την αγάπην μου, όπου και ή πέτρας θά είχαν πεισθή ότι ήταν αγάπη αληθινή: άλλ' αυτή ήταν ψυχρότερη από πέτρα: και ποιή γυναίκα είχε ποτέ καρδιά!

'Απληπισμένος εκείνη τή βραδεία έφυγα με την άπόφασι να καταστρέψω την ζωή μου, γιατί καταλαβαίνεις πόσο παιά με έβασάνιζεν αυτή. Κατάξλισμένος, καθώς ήμουνα, περνώντας από ένα ξενοδοχείο, μπαινίω μέσα και διατάζω να μου φέρουνε φαγι και κρασί. Δέν ήμπορούσα όμως να φάγω, πολύ δέ περισσότερο να πιώ. 'Επισα τό ποτήρι, μα μέσα σ' αυτό, κολιμαμένο σ'τά χείλη μου, έπέφταν ποταμοί τά δάκρυά μου, και από μέσα σάν από καθρέφτη άρχισαν να περνούνε τά αγαπημένα τής πατρίδας μου μέρη, τό σπήτι μου, ή αδελφή μου, και όλα μαζί μου 'ξέσχιζαν την καρδιά και μου έπερναν όλα μου τό θάρρος: για μία στιγμή έμετανόησα και άπεράσισα να μιν εκτελέσω την άπόφασί μου, όταν όμως πάλιν ήρθε εις τόν νο μου ή σκληρότης τής ξανθής μου και ή γελασμένη αγάπη μου, δέν ήμπορούσα να βαστάξω και έφυγα εις τό δωμάτιόν μου με την σταθερήν άπόφασι να μιν ζήσω πλέον.

Συγκινημένος ο Κωστής ήναγκάσθη να διακόψη

την διήγησίν του, την οποίαν μετά προσοχής ήκουατο ο Νίκος ενδοκρως.

— Δέν θέλω να σου πώ τώρα, εξηκολούθησεν ο Κωστής, πώς αυτή έμαθε την άπόφασί μου, πώς κατορθώσε να με πείση, πώς άτι μου είπε, μου τό είπε για να με δοκιμάξη, ούτε πώς με πολλά παρακάλια τας, ν' άφρισω τής κουταμάρας μου, μ' έπεισε να ζήσω και ζω. Ούτε θά μάθω ποτέ κανείς πώς έγλύτωσα την θάνατον τον οποίον από τον άπελπισμό μου είχα σπείρει μέσα μου.

Από τότε, εξηκολούθησε μετά τινα διακοπήν ο Κωστής, μη νομίζης ότι άλλαξε διάλου αυτή: είναι πάντοτε ή ίδια, πάντοτε γυναίκα, πάντοτε θέλει να με πειράξη, να με βασανίξη με τον ίδιο πάντα σκοπό, όπως με κάμει να την βαρεθώ και την αφήσω. Βλέπουσα όμως ότι ο έρωτάς μου δέν ήταν δυνατόν να κουρασθή από τά λόγια τας, άπεράσισα παιά φανερά να μου τό γνωστοποιήση, και μία βραδεία τώρα σύντομα μου είπε, ότι δέν με άφρισε τότεις να πεθάνω για να μιν βεβήλειθ ή την κοινωνία αυτή, τώρα όμως που είναι βεβαία ότι τέτοια κουταμάρα δέν την ξανακάνω, πρέπει να μάθω ότι αυτή δέν έχει παιά όρεξι να την κουράξω με την αγάπη μου. Είναι τώρα δέκα, δέκα πάντε 'μέρας που μου τά είπεν αυτά. Τό τί υπόφερα από τότεις δέν λέγεται. 'Αλλ' άν ήμπορης, ύστερα απ' αυτά, έρώτα με γιατί ή καρδιά μου είναι φαρμακωμένη, γιατί δέν χαίρομαι που πηγάνω σπήτι μου. 'Εμβα 'στη θέσι μου και πές μου άν ήνε δυνατ ή αυταίς ή ήμέρας να έχουν δόλωσ χαρά για μένα.

Στεναγμός έθεσε πέριξ εις την διήγησιν του Κωστή καλύψαντος με τας δύο του χείρας την κεφαλήν και μη δίδοντας ακρόασι εις τον Νίκον, όστις με την συνήθη του φλυαρίαν εζήτει να την παραγορήση, υπενθυμίζων αυτήν την συνήθη των γυναικών άσασίαν.

'Αλλά, του κάκου! ο Κωστής, παραδιδόμενος εις μυστικούς στοχασμούς, τόση μάλλον εβλήθετο, τόση σπαρκατικώτερον έστέναξε, τόση σφιγκτώτερον έθλιβεν επί του στήθους του τά περυσιν πρωτοχρονικάτικον δάρον τής αγαπημένης του, τιν πορτοφύλι τό γεμάτο απ' όλα άνθη του έχάρισεν αυτή τή βράδυ όταν έμυλούσα και σκαπαμένο με τόσα φιλιά και τόσα δάκρυα, που μόνος ο Θεός ξέουρει!

Έν 'Αθηνίσις 28 Δεκεμβρίου 1884.

ΠΕΡ. Γ. ΡΑΓΤΟΠΟΥΛΟΣ.

ΜΙΑ ΕΠΙΤΥΧΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ

'Η Έλένη ήγάπα τον 'Αποστόλη, τό μοναχίσιον παιδί τής θειάς Κατερίνας. 'Αγνή και τρυφερά ως νεάνις δεκαεξετής ελάτρευε τους θελητικούς εκείνους οφθαλμούς, όστινες έδιδον εις την μορφήν τής άγροπότης και εις την καρδίαν τής παλμού.

'Η Έλένη δέν ήτο άνατετραμμένη ούτε εντός μέγρον ούτε μεταξύ πεπολιτισμένων ανθρώπων. Πολυτελείς ενδυμασίας, δημοσίους περιπάτους, συναστροφάς, χορούς, rendez-vous και τά τοιαύτα δέν ήγνώριζεν. 'Ητο άπολιταυτος, άγράφματος: θεραπεινιδας και ακολουθούς δέν ε'χεν εξακουμένου μόνον ενός λευκού άρνίου, όπερ την ήκολούθει: οσάκις αυτή εθαστούσε χορτάρι εις τας χείρας τής. 'Ητο χωριωτοπούλα θηλάσασα τό γάλα τής μητρός τής και γευθείσα τον μέλινα άρτον τής εργασίας τής.

Ευτυχώς ήγνώσε ειςτί τή καμύειν τους οφθαλμούς εις δειγμα μεγάλη φρονούσης δεσποσύνης, δι' ο και έφερε πάντοτε τους μέλινας αυτής οφθαλμούς προς τή κάτω, διότι έβλεπεν άνθη, ή προς τά άνω, όταν προσήχθετο.

Τό ήδυπαθές μειδιάμα του σερμού δέν επεκάθητο: επί των ερυθρών χείλων τής, έρατεινή μου αναγνώστρια, διότι ή καλή Έλένη ήταν ήτο εύχαρις: έξεκαρδιόετο απ' τά γέλοια.

Τόν ξανθόν 'Αποστόλην ή μαυρομάττα μας δέν τόν ήγάπησεν, όταν συνέσπρηγεν αυτής την ύσριν εις τιν χορ ν, ουδέ όταν διήλθε του παραύρου τής, τον είδε μεταξύ των άνθων, ή διό να σάς είπω την αλήθειαν εντός των υδάτων και τον ήγάπησε διότι έκρυπτε καρδίαν υπό τά πениχρά τής ενδύματα.

Μίαν αυγήν θαμπά άκούη ή χωριωτοπούλα μας κατέθηκε εις τό πέλαγο να πλήνη κάτω ακουτιά, μοναχή βεβαίως, διότι ήτο άθάα και δέν έροβαίτο.

Ο δρόμος ήτο μακρός και ή καιτώφειρα επικίνδυνη, δι' ο συχνά ή εργατίς παιδίσινα εξεβόηθη ας επάνω σέ καμμίά ληϊά τή κ όρα με τά σκουτιά όπως ξεκουρασθή όλίγον, κόπτοσα ενότι εκ των πέριξ άμπελων κανένα δροσρό σταφύλι, και μετ' όλίγον αναλαβάνουσα τό φρωτάμα τής εξηκολούθει την πορείαν τής ψιθυρίζουσα κανένα τραγουδάκι μαζί με τά πουλιά τής αϊγής.

Μετά μίαν ώραν ή τρυφερά άμακυλλίς ειρίσκετο παρά την θάλασσαν έχουσα πέριξ αυτής πρασίους λόφους.

Έκ'θησεν όλίγον διά να ξεκουρασθή και είτα εφώρεσε τ' μανδύλι τής, εσίκωσε όλίγον τό φουστάνι τής εβήνωσε τας χείρας τής και ως ή πρώτα

διαλύουσα την πάχνην έλευκανε τά ύδατα τής θαλάσσης, ούτως ή λευκότης των γυμνοθέντων βραχιώνων τής και ή στυλιπότης τής άποκαλυφθείσας κνήμης τής, περιέχυσαν άίγλην φωτεινήν εις την άγγελικήν μορφήν τής Έλένης.

'Η εργατίς μιας δειλώς εμβαπτίσασα τους πόδας τής ανά ένα εντός τής θαλάσσης, όστινες άπίστηραψαν πλέον των χαλίκων, ήρχισε μετά ζέσεως τό έργον τής θέλουσα να τελειώση ένωρίς για να μιν τή πάρ ή κάψη.

Έάν τή ενδύματα έλευκάνον αι χείρες τής ή τό ύδωρ δέν γαυρίζε, τό άληθές όμως είνε ότι έλευκάνοντο ταχέως, συνεθλίβοντο άσπλάγγχως και συνεστρέφοντο μετά δυνάμεις διότι αι χείρες τής δέν ήσαν τόσον εϊθρρωποι έσον τό σωμα τής.

Ενώ ειργάζετο ή ώραία μας 'Αμακυλλίς είδεν άντανακλωμένη εντός των υδάτων μίαν μορφήν και ή άνόητος παιδίσινα! εσίκωσε τους οφθαλμούς τής προς τά άνω ώσει τής άγγελος προά προά εξήλθεν εις τόν έξώστην του ουρανού διά να κατοπτρισθή. Και βεβαίως εις τόν ουρανόν δέν είδεν ειμή τον ήλιον, αλλά δέν ήτο εκείνος, όθεν ανέλαβε πάλιν την εργασίαν τής. Οι οφθαλμοί τής όμως και εκ δευτέρου διέκρινον την μορφήν εκείνην επί μάλιστα πλησιέστερον και τότε, ή εβήνωσε νεάνις! σταρείσα είδε τιν 'Αποστόλην. 'Εγνώριξε τό όνομά του πριν ή τόν αγαπήση διότι τή χωριά, εν ή είη ή ήρώς μας, ήτο μικρόν και πάντες ήσαν γνωστοί μεταξύ των, μάλιστα μέχρι πρώτης καταγωγής.

Και άλλοτε όμως είδε τό πρόσωπόν του, και ήκουσε την φωνήν του και τό θάδισμά του άλλ' ουδέποτε τον είδε τόσον ώραϊόν, όσον τιν στιγμήν ταύτην, διότι ίσως κατά τήν στιγμήν ταύτην ήνοιγεν ο κάλυψ τής καρδιάς τής ένα δελθή τον πρώτον καρπών των ωραίων αυτής χρόνων, τον πρώτον έρωτα, όστις ενεργάζετο την ήγιασμένην ταύτην στιγμήν υπό την μορφήν του 'Αποστόλη.

Ο 'Αποστόλης επέβαινε σφόδρα απημέριως όνομάζουσαν ό χωριό μας στην εργασίαν του λιάνειν χονδρόν μάλινον ύφασμα — διέμειπον καλούμενον — διά των ποδών επί τής άμμου.

Εκαλημέριος την Έλένην και ήρχισε την εργασίαν του. 'Ολίγον μόνον βημάτων άπόστασις εχώριζεν αυτούς, τόστο γεωμετρικώς απέδεικνυτο. Πόσον όμως απέχον αι καρδίαι των άγνωστων: αλλά νεκράι καρδίαι συναντώνται εν ερημία δέν θά άπέχον πλέον του χωρίζοντος αυτών διαστήματος.

Ο 'Αποστόλης ήτο εισοκατής, ξανθός λεβέντης που εσειόνταν τά κλαριά καθώς εδία βαινε.

— Απ' θαμπά πολύ θά νάλθες, Έλένη, την ήρώτησεν.

— Ἄμ τί νά κάμω, τό βράδ' ἔχω νά ψίσω κ' ἤρα ἀπό παρῶς γιά νά προσβάσω τό πλῆμα.

— Ἄ, καί μένη, προσέθεσαν ὁ Ἀποστόλης, κ' ἐγώ βλέπω πῶς βαρεῖ πολύ ἡ κάψι και δὲ θά μείνω πολύ.

Καί τὸν διάλογον τοῦτον διεδέχθη επίπονος σωπῆ.

Ἡ Ἑλένη εἶχε τελειώσει τὴν ἐργασίαν της, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀγαπῶ τὴν εὐκαιρίαν δὲν θά παραλείψω νά σᾶς μαρτυρήσω, ὅτι, μὲ ὅλην της τὴν ἀθωότη-
τα, ἡ Ἑλένη ἐπανέλαβε τὴν πλύσιν τῶν αὐτῶν ἐνδυμάτων, ὡς μοι εἶπον διαβατικαὶ τινεὶ χελιδό-
νες, ἴσως διότι ἐπεθύμει νά τὰ ἰδῆ λευκά ὡς τὰ
στήθη τοῦ Ἀποστόλη, ἅτινα διεφάνοντο τοῦ ὑπο-
καμίσου του, ἐγὼ ὅμως πιστεύω κατὰ περισσότερον.

(Ἔπεται τὸ τέλος) N. I. ΣΤΑΜΑΤΕΛΛΟΣ,

ΟΛΙΓΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

Διὰ τὸν εἰς Ἀρχιερέα Κερκύρας πρεβι-
σασμὸν τοῦ τέως ἐνταῦθα Ἐπισκόπου
τῶν καθολικῶν

Σ. ΣΤΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΜΠΟΝΗ

ΣΥΝΕΠΕΙΑ Σ. ἰγγράφου (Breve) τοῦ Ἀγιωτά-
του Λέντος Π'. Πάπα Ῥώμης, ὁ τέως ἐνταῦθα
ἐπίσκοπος τῆς κοινότητος τῶν καθολικῶν πρεβι-
σάζεται εἰς Ἀρχιερέα Κερκύρας.

Ἀλγεῖα ἤχησεν ἡ εἰδησις αὐτῆ οὐ μόνον εἰς
τὴν κοινότητα τῶν καθολικῶν, ἀλλὰ καί εἰς ἅπαντα
τὴν νομομονεστέραν τοῦ τόπου μας κοινωνίαν, δι-
ερῶσαν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Σ. Μπόνη τὴν θεο-
λογικὴν ἰκανότητα συνδεδεμένην μετὰ τῆς ρητο-
ρικῆς δεινότητος καὶ ἀγοστή-ητος τῆς καρδίας.

Ἐπὶ χρόνον πολὺν πῦτύχησεν ἡ Ζάκυνθος ἡ ἀ-
κροατῆ τῶν ἐμβριθῶν αὐτοῦ λόγων, ἐφ' ὧν δι-
πύαζε ἡ θεολογικὴ δεινότης καὶ αἱ πρακτικαὶ
αὐτοῦ ἐπὶ τῶν τῆς κοινωνίας γνώσεις· ζωηραὶ εἶσι
τῆ ἀληθεία αἱ ἐντυπώσεις, ἅς δ' ἠγείρον ἐν ἡμῖν
αἱ θρησκευτικαὶ ἐκείναι διδασχά, εἰς ἅς συνέτρε-
χεν ἡ ἡμετέρα ἀπαξάπασα κοινωνία. Ἡ περὶ τῶν
τῆς ἐκκλησίας συνεχῆς αὐτοῦ μέριμνα, ἡ πρὸς
ἅπαντας ἀδικαίρτως ἐπιπροσθήγορας συμπεριφορᾶ,
ἡ πρὸς τοὺς πένητας ἐν γένει τοῦ τόπου μας πα-
ρήγορας αὐτοῦ συνδρομῆ, καθίσταν αὐτὸν προσ-
φιλεῖ, προσφιλέτατον.

Ὅθεν δικαίως ἀτενίζοντες πρὸς τοιοῦτους ἱερεῖς
τοῦ ὕψιστου, πρὸς τοιοῦτους ἀντιπροσώπου· τοῦ
Θεοκράτου ἡμῶν Σωτήρος, εἰς καὶ ὁ Σ. ἡμῶν
Ἀρχιερέυ, πειθόμεθα ὅτι ἡ ἐκκλησία εἶναι ἡ κιβω-
τός, ἐν ἣ ὑπάρχουσιν ἐντετυπωμέναι πᾶσαι αἱ ἐλ-
πίδες ἡμῶν, ὅτι ἡ ἐκκλησία εἶναι ἡ Σώττειρα κι-
βωτός μας, ἥτις ὡς τὸ παρελθὸν ὑμῶν καὶ τὸ

μέλλον λαμπρῶς ἐγγλέει ἐν ἐσχατῇ, αὐτὴ δέχεται
ἡμᾶς γεννωμένους εἰς τὴν ἀγκαλίην της, οὕτῃ εἶναι
ἡ πρώτη φωνή μας, αὐτὴν λαμπρῶν, καλλῶνται
καὶ μεγαλῶνται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς χαρμονῆς
ἡμῶν, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀγαλλίασεως ἡμῶν.
Τίνα ἄλλην παρὰ ταύτην ἔχει παρηγορίαν ὁ ἄν-
θρωπος, ὅτε πρὸς μὲν τὰ ὀπίσω τῆς ὁδοῦ, ἦν διζῶ-
ναι στέρφον τὸ βλέμμα, ὡς τὸ πλάνον καὶ μά-
ταιον ὄσον συναλαβὴν ἐλπίδιων, πρὶς δὲ τὰ ἐμπρὶς
τὸ ψυχρὸν γῆρας μεθ' ἅπασῶν τῶν συνοδουσῶν
αὐτὸ τολαιπωρίων ἐρχόμενον; Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ
τῷ βίῳ τὰ ἡδύτατα τῶν αἰσθημάτων, ἃ ἐγγινω-
νται, ὡς τὸν λεμβασμὸν εἶτε εἰς τὴν θεαν τοῦ ἀπερό-
εντος ὕρανοῦ ἀτενίζομεν ἐν νυκτὶ γαληνιαία, εἶ-
τε τὴν μαρμαρυγὴν τῆς σελήνης ἐπὶ τῶν νυκτῶν ἁ-
περάντου ὁρακτοῦς ἡμεροσῆς, ἢ τὴν καθ' ὑπερ-
θεν ὄρου· χινοσκαποῦ ἐν θέρους· ἢ τὴν πε-
διάδος χλοανθοῦ καὶ κατασφύτου, ἢ τῶν παρλα-
ζάντων ὕδατων ἀφ' ὕψηλῶ καταπιπτότων βρά-
χου, τί ἄλλο ἄρα γε ἦσαν ταῦτα πάντα πλὴν ἡ
θρησκευτικῆ αἰσθημα ἀναβίβαση τῆς ψυχῆ; ἀπὸ
τῆς κτίσεως πρὸς τὸν κτίστην, ἀπὸ τῆς ἐκκλησί-
ας πρὸς τὸν Θεὸν δημιουργὸν μας; Ἰπὸ τὰς ὡ-
ραίας καὶ δ' αὐγεῖς αὐτῆς διδασχά ἀναπλασόμεθα,
ἐν ἐνὶ λόγῳ, πᾶν ὅτι μέγα, πᾶν ὅτι ἀγαθόν, πᾶν
ὅτι καλόν, πᾶν ὅτι εὐγενές θρησκευτικὸν τι ἐστὶν
ἀλοθημα, καὶ αὐτὴ ἐπὶ τέλους ἡ ἐκκλησία ἐν τῇ πα-
ρομένη ἔδειξε ὡς θέλει μᾶς συνοδεῖσαι μέχρι
τοῦ τελευταίου ἡμῶν ἀσύλου, τοῦ τάφου.

Ὅλιγα μόνον ἡμέρας θέλει παρμενῆ ἐνταῦθα
ὁ προσφιλεῖς ἡμῶν Σ. Ἀρχιερέυ, κατόπιν δὲ με-
ταρῆται εἰς τὴν νέαν θεσιν του, εἰς τὴν φιλην
Κέρκυραν εὐτυχεῖ τῇ ἀληθείᾳ οἱ Κερκυραῖοι! ἡ
μελιχίος αὐτοῦ φωνὴ θέλει ἡχεῖ παρήγορος ἀπὸ
τοῦ ἱεροῦ τῆς Κερκύρας θεοῦ ἄμβωνος. Ἡ ἀ-
ναχώρησις του ἐν ᾧ ἡμᾶς λυπεῖ ἀφ' ἑνός, μᾶς ἀνα-
κουφίζει ἀφ' ἑτέρου διὰ τὸν πρεβισασμὸν τοῦ Σ.
Ἀρχιερέως ὅστις βεβαίως καὶ ἐν Κερκύρᾳ θέλει ἀ-
ποκτῆσαι τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην ἀπαξάπασ-
ης τῆς εὐγενούς ἐκείνης κοινωνίας.

Ἐν Ζακύνθῳ τῆ 28 Ἰανουαρίου 1885.

ΦΡΑΓ. ΤΕΡΤΣΕΤΗΣ.

Σημ. Διευθ. Κυψ. Τὸ ἀρβιδιον τοῦτο εἶχεν ἀπο-
σταλῆ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Σ. ἐπισκόπου τῶν Κα-
θολικῶν, ὅστις ἀπῆλθεν ἀπὸ μέσῳ ἡμῶν προπεμπόμενος
ὑπὸ ἀπειρου πλήθους πολιτῶν ἀμοφτέρων τῶν δογματῶν,
δεχομένων τὰς τελευταίας τοῦ ἐξέχου ἱεράρχου εὐλογί-
ας. Γνωστὸν δὲ ἐκ Ῥώμης ἐγένετο ὅτι διάδοχος αὐτοῦ
ἐξελέγη λιαν ἐπαξίως ὁ ἐπὶ τῶσαῦτα ἔτη το ο τ η η
ρ η τ η ε τοῦ ἐνταῦθα ἐπισκοπικοῦ θρόνου καὶ σεβα-
στὸς τῆς «Κυψέλης» συνεργάτης Δρ. Δ. Νικολόζης.

17 Ἀπριλίου 1885.